

Lausunto

8.8.2008 päivätyssä Uudenmaan ympäristökeskuksen kuulemiskirjeessä UUS-2008-L-628-251 Uudenmaan ympäristökeskus toteaa, että aiemmin käydyissä neuvotteluissa ei ole päästy vapaaehtoiseen ratkaisuun suojelun alueen perustamisesta.

Luonnonsuojelulain 24 §:n 3 momentin mukaan alueellinen ympäristökeskus voi ilman maanomistajan hakemusta tai suostumusta perustaa luonnonsuojelun alueeksi myös muun yksityisen alueen, jos alue sisältyy valtioneuvoston hyväksymään luonnonsuojeluohjelmaan. Alueen rauhoitusmääräykset eivät saa rajoittaa maankäyttöä enemmälti kuin aluetta koskevasta suojeluohjelmasta johtuu, ellei maanomistaja ole muuhun suostunut. Maanomistajalle ja kunnalle on varattava tilaisuus tulla kuulluiksi ennen päätöksen antamista.

Luonnonsuojelulain 50 §:n 2 momentin mukaan alueen suojelun toteuttamistapa on sovitettava suojelun tarkoituksen mukaan. Suojelu on pyrittävä toteuttamaan ensisijaisesti vapaaehtoisin keinoin.

Lain esitöissä (HE 79/1996) todetaan, että alueen suojelun toteuttamistapa olisi aina sovitettava suojelun tarkoituksen mukaan. Sellainen alue, jonka tarkoituksena on palvella muun ohella yleistä luonnonharrastusta ja tarjota tavalliselle kansalaiselle luontoelämyksiä, on luonnollisesti eri asemassa kuin alue, jonka tarkoituksena on palvella pelkästään tietyn uhanalaisen lajin säilymistä. Toteuttamiskeinoa valittaessa ei olisi käytettävä voimakkaampaa keinoa, kuin mitä suojelun tarkoitus vaatii. Suojelu olisi ensisijaisesti pyrittävä toteuttamaan vapaaehtoisin keinoin. Tällaisia keinoja ovat sopimusperusteinen suojelu, vapaaehtoinen kauppa ja maanvaihto sekä muut mahdolliset sopimusjärjestelyt.

Ritasjärven yhteisen vesialueen osakaskunta (jäljempänä osakaskunta) toteaa, ettei Uudenmaan ympäristökeskus ole menetellyt asiassa luonnonsuojelulain edellyttämällä tavalla. Suojelua ei ole edes pyritty toteuttamaan vapaaehtoisin keinoin. Mitään neuvotteluja maanomistajien kanssa ei ole käyty. Kun suojelu tulisi suorittaa ensisijaisesti vapaaehtoisin keinoin, ympäristökeskuksen tulisi ensin käydä lain tarkoittamat sopimusneuvottelut ennen kuin se ryhtyy perustamaan luonnonsuojelun aluetta ilman maanomistajien suostumusta. Sen vuoksi ympäristökeskuksen menettely on ennen aikaista ja suojelun alueen perustamista koskeva prosessi on keskeytettävä ainakin siksi kunnes lain tarkoittamat selvitykset on tehty ja neuvottelut maanomistajien kanssa käyty.

Asiasta oli järjestetty kyläläisille ja maanomistajille kaksi kyläkokousta tammikuussa ja toukokuussa 2001, mutta kysymyksessä eivät ole olleet luonnonsuojelulain 50 §:ssä tarkoitetut neuvottelut. Tällaisia laissa edellytetyjä neuvotteluja ei ole missään tapauksessa käyty kenenkään Uudenmaan ympäristökeskuksen kirjeessä 8.8.2008 tarkoitetun yhteisen vesialueen maanomistajan kanssa. Vuonna 2002 julkaistun ”Ridasjärven luontoalueen käyttö ja hoito” laatineen työryhmän avaus- ja valmisteleviin kokouksiin kutsuttiin myös osakaskunnan edustaja, joka ei kuitenkaan saanut kutsua viimeistelykokouksiin.

Uudenmaan ympäristökeskuksen 2002 selvitystyössä Nro 105 ”Ridasjärven luontoalueen käyttö ja hoito” todetaan, että Päijänne-tunnelin juoksutusten myötä ruskeasävyinen vesi on kirkastunut ja sen myötä pohjaan pääsevä auringonvalo on runsastuttanut upokaskasvien kasvua, mitä ei ruskeavetisyyden aikaan vielä juurikaan ollut valon puuttumisen myötä. Lisäksi on todettu, että

rehevöitymistä edesauttavat kasvit ovat myös runsastuneet. Humuspitoisuus on vähentynyt ja pH on kasvanut juoksutusten myötä ja veden ravinnemäärät ovat pudonneet.

Selvitystyössä on lisäksi todettu, ettei lisäveden johtaminen ole pysäyttänyt Ridasjärven hidasta umpeenkasvamista, sillä ilmaversoiset kasvit ovat runsastuneet koko tutkimusjakson ajan, mikä viittaa rannoilta päin tapahtuvan umpeenkasvun jatkumiseen. Osa ilmaversoisista kasvustoista on tihentynyt ja osa laajentunut. Myös irtokellujat ovat runsastuneet. Edelleen umpeenkasvamista edistävät lajit järvikorte, järvikaisla ja pullosara ovat lisääntyneet jatkuvasti lisäveden juoksutuksesta huolimatta.

Osakaskunta myöntää, että Ridasjärvi on lintujen muuton ja pesimisen kannalta tärkeä vesistö. Tärkeystä huolimatta ei ole oikeudenmukaista eikä tasapuolista keskittää mahdollisesti tehtäviä hoito, käyttö- ja suojelutoimenpiteitä tehtäväksi vain lintuharrastajien etujen ja näkemysten mukaan. Tehdyssä ja hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei ole otettu kantaa Ridasjärven kalakannan hoitoon tai tarkkailuun. Lisäksi suunnitelmassa on esitetty kohtuuttomia rauhoitus- ja rajoitusalueita sekä aikoja, mitkä estäisivät osaltaan kalastuksen ja liikkumisen sulan veden aikaan Ridasjärvellä sekä heikentäisivät olennaisesti myös metsästämisestä mahdollisuutta. Luontoalueen hoito- ja käyttösuunnitelman valmistumisen jälkeen (2002) esimerkiksi kaulushaikaran reviiirit ovat lisääntyneet Ridasjärvellä, joten osakaskunta ei pidä nykyisen kaltaista järvellä liikkumista ongelmana. Lisäksi kalasto on jätetty täysin pois selvitystyössä esitetystä vuosittaisesta seurantasuunnitelmasta. Osakaskunta ei hyväksy esitettyjä rauhoitusalueita ja rauhoitusaikoja, koska ne haittaisivat tai jopa estäisivät kokonaan virkistystoiminnan, kalastuksen ja metsästyksen.

Osakaskunta toteaa, kuten Suomen Ympäristökeskus aiemmin (SYKES), että hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei ole otettu kantaa mahdollisesti tuleviin ruoppauksiin. Ruoppaustarpeet tulisi selvittää ja päättää periaatteista, joilla ruoppaukseen ja läjitykseen suhtaudutaan jatkossa. Osakaskunta toteaa edelleen kuten SYKES aiemmin, että suunnitelmaan on lisättävä kalaston seuranta ja hoitokalastusten edellytykset tulee selvittää.

Osakaskunta toteaa, ettei esitetystä suunnitelmassa ole huomioitu linnuston olojen parantamiseksi pienpetojen pyytämistä Ridasjärven alueella. Pienpetojen loukkupyynti edesauttaa olennaisesti linnuston pesimisen onnistumista ja parantaa alueen linnuston poikastuottoa. Osakaskunta päättikin kevätkokouksessa 2008 hankkia 20 minkkiloukkua ja viisi KA-NU- loukkua supikoirien pyyntiä varten. Paikallisten metsästyseurojen kanssa yhteistyössä aloitettu metsästys on tuottanut jo muutaman viikon aikana hyviä tuloksia. Petopyynti on tehokkaampi keino parantaa linnuston oloja kuin pelkkä suojelualan laajentaminen.

Biologitoimisto Jari Venetvaaran tekemässä tutkimuksessa ”Hyvinkään Ridasjärven vesikasvikartoitus kesällä 2005” todettiin, että liikkuminen järvellä on vaikeutunut jokaisella kartoituskerralla järven umpeenkasvamisen myötä.

Venetvaaran tutkimista koelinjoista havaittiin seuraavaa:

Linja 1: umpeenkasvua aiheuttavat kasvit ovat lisääntyneet, ja se näkyy jo rannasta käsin, kun pohjaprofiili on madaltunut vuoden 1999 mittaukseen verrattuna. Linjalla selvää umpeen kasvua.

Linja 2: Vesi- ja rantakasvit ovat lisääntyneet huomattavasti. Ensimmäisen 500m matkalla tapahtunut nopeaa umpeen kasvua. Upokaskasvit ja vesisammaleet ovat lisääntyneet koko linjalla ja kellulehtiset kasvit vähentyneet.

Linja 3: Linjalla tapahtunut selvää umpeenkasvua rantaluhtien laajetessa.

Linja 4: Linjalla tapahtunut voimakasta umpeenkasvua. Rantaluhdat ovat laajentuneet.

Linja 5: Linjalla on tapahtunut merkittävää tai erittäin merkittävää kasvillisuuden vähenemistä eri luokissa. Silti sillä on tapahtunut umpeenkasvua.

Yhteenvedona Venetvaara totesi, että Ridasjärven avovesialue on pienentynyt. Linjalla kaksi lyhentymä oli peräti 143m.

Venetvaara suositti hoitotoimenpiteenä järven umpeenkasvamisen hidastamiseksi luhtien ja sinne syntyneiden niittyjen ruoppaamista esimerkiksi talvella siten, että läjitysmassa viedään sieltä kevyellä traktorilla pois.

Näitä 2005 havaittuja muutoksia kasvillisuudessa ei Uudenmaan ympäristökeskuksen 2002 esittämä käyttö- ja hoitosuunnitelma huomioi.

Osakaskunta edelleen huomauttaa, että Uudenmaan ympäristökeskuksen hoito- ja käyttösuunnitelmassa 2002 esitetyt aiheet Keravanjoen latvaosien kunnostamiseksi ovat nyttemmin toteutuneet ja eikä suunnitelma tältä osin huomioi tehtyjä Keravanjoen kunnostuksia lainkaan.

Osakaskunta hyväksyy Ridasjärven kehittämis- ja kunnostussuunnitelmat, mutta niiden tulee olla tasapuolisia huomioiden maanomistajat, osakkaat sekä virkistyskäyttäjät yhtälailla kuin lintuharrastajat.

Osakaskunta toteaa, että lähitulevaisuudessa järven kalaston hoidollisten toimenpiteiden myötä alue tarjoaa entistä paremmat mahdollisuudet vapaa-ajan kalastajille kalastaa Ridasjärvellä sekä Keravanjoessa. Suunnitelmassa esitetyt rajoitus- ja rauhoitusajat estävät harrastajakalastajia yhtälailla kuin kotitarvekalastajia.

Osakaskunta on teettänyt suunnitelman ”Ridasjärven kalataloudellinen käyttösuunnitelma” (Venetvaara,2007) kalatalouden näkökulmasta, koska 2002 Uudenmaan ympäristökeskuksen hoito- ja käyttösuunnitelmassa tätä näkökulmaa ei ole huomioitu. Venetvaara on osakaskunnan jättämän toimeksiannon mukaisesti huomioinut sen, että Ridasjärvi on merkittävä lintujärvi. Osakaskunta on tilannut myös ruoppaus- ja läjityssuunnitelman Airix Ympäristö OY:ltä Ridasjärven kunnostamista varten. Suunnitelma on työn alla, alustava suunnitelma valmistuu syksyn 2008 kuluessa.

Osakaskunnan tavoitteena on hoitaa järveä monipuolisesti. Koko järven rauhoittaminen esitetyn käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisesti kaventaisi kohtuuttomasti kyläläisten vapaa-ajan viettomahdollisuuksia ja virkistymismahdollisuuksia. Osakaskunnan tavoitteena on säilyttää Ridasjärvi alueena, jossa voisi edelleen virkistäytyä, kalastaa ja metsästä, kuten esimerkiksi Suomen lintuvesiensuojeluohjelman ykköspaikassa Liminganlahden Natura-alueella tehdään tai Värriön luonnonpuistossa Sallassa. Kyläläiset haluavat myös säilyttää oman järvimaisemansa ilman, että se kasvaisi umpeen.

Osakaskunta huomauttaa, että 2002 Uudenmaan ympäristökeskuksen hoito- ja käyttösuunnitelma ei ole enää ajantasainen eikä osakaskunta siten voi hyväksyä Ridasjärven hoitosuunnitelmaa, koska se ei vastaa nykytilannetta.

Osakaskunta vaatii, että Uudenmaan TE-keskuksen tekemät koskikunnostukset Keravanjoen latvaosilla ja tuleva Kellokosken pohjapato sekä sen myötä tuleva meriyhteys Ridasjärveen on huomioitava suojelusuunnitelmassa. Keravanjokea on kunnostettu ja parannettu palvelemaan entistä paremmin etelä-Suomen virkistyskalastajia. Keravanjoessa elää jo tällä hetkellä ainakin osittain istutetut taimen- ja lohikanta ja Kellokosken pohjapadon myötä on merilohien ja taimenien nousu mahdollista aina Ridasjärveen asti. Keravanjoesta on tulossa Vantaanjoen rinnalle tärkeä ja arvokas virkistyskalastusalue. Keravanjoen elvyttämiseksi ja parantamiseksi on tärkeää huomioida joen kala- ja eliöstökanta, kun mahdollisia Ridasjärveen kohdistuvia suunnitelmia ja toimenpiteitä valmistellaan.

On ristiriitaista, että yhtäältä Uudenmaan TE-keskus pyrkii kunnostamaan ja parantamaan Keravanjokea ja sen sivupuroja, jotta arvokalojen menestymismahdollisuudet paranisivat ja toisaalta Uudenmaan ympäristökeskus pyrkii yksipuolisella suojelusuunnitelmallaan muuttamaan Ridasjärven suoksi. Mikäli Ridasjärven annetaan kasvaa umpeen, estyvät paitsi merilohien ja taimenkannan suotuinen kehitys sekä useiden luontodirektiiviin liitteen IV ja lintudirektiivin liitteen I eläin- ja lintulajien esiintymät ja menestymismahdollisuudet ja niiden riippuvuus avoveden olemassaolosta Ridasjärvellä tulisi selvittää perusteellisesti. Esimerkiksi sääksen ja kokosukeltajien riippuvuus avovesialueen vähenemisestä on selvitettävä. Monimuotoisuuden varmistamiseksi myös esimerkiksi tarkempi hyönteis- ja lepakkokartoitus olisi paikallaan ja hoitokunta on jo luvannut apua perhostutkijoille kartoituksen tekemiseksi.

Osakaskunta edelleen vaatii, että Uudenmaan ympäristökeskuksen on kuultava Keravanjoen alajuoksun kuntia, kaupunkeja ja kalastuskuntia. Toisin sanoen ne tahot, joihin Ridasjärven suojelusuunnitelma pitkällä aikavälillä vaikuttaa suoranaisesti, on tultava kuulluiksi.

Osakaskunta edelleen vaatii, että biologi Jari Venetvaaran tekemä vesikasvikartoitus 2005 Ridasjärvestä huomioidaan suojelusuunnitelmassa.

Osakaskunta edelleen vaatii, että osakaskunnan teettämä selvitys kalataloudellisen kunnostamisen kannalta sekä pian valmistuva ruoppaus- ja läjityssuunnitelma on huomioitava suojelusuunnitelmassa. Nämä mainitut selvitykset ovat osakaskunnan omaisuutta ja osakaskunta pidättää itsellään kaikki oikeudet.

Osakaskunta vaatii, että 2002 esitetty Uudenmaan ympäristökeskuksen hoito- ja käyttösuunnitelma on päivitettävä siten, että siinä huomioidaan 1999-2008 tapahtunut Ridasjärven merkittävä kiihtyvä umpeenkasvaminen sekä vesikasvien elomuodoissa ja trofiassa tapahtuneet muutokset.

Osakaskunta toistamiseen huomauttaa, ettei esitettyä suojeluhanketta ole toteutettu luonnonsuojelulain 50 §:n 2 momentissa mainitulla tavalla.

Hyvinkäällä 9.9.2008

Jussi Airas
Ritasjärven yhteisen vesialueen osakaskunnan hoitokunnan puheenjohtaja

Liitteet: Ridasjärven kalataloudellinen käyttösuunnitelma, luonnos (Venetvaara,2007)

Ridasjärven ruoppaus- ja läjityssuunnitelma (Airix, 2008), luonnos esitetään valmistumisen jälkeen.